

Kommentit alustukseen Uhanalaisten lajien arviointi Suomessa

Juha Siitonen, Luke

Tarkastelun plussat

- + Kritiikki, joka perustuu huolelliseen aineistoihin perehtymiseen (uhanalaisarvioinnit, VMI-tulokset, tieteelliset julkaisut) ja selkeisiin argumentteihin, on aina arvokasta
- + Kiinnitetään huomiota siihen, että uhanalaisuuden arvioinnissa käytetyt aineistot, uhanalaisten lajien elinympäristöt, uhkatekijät, uhanalaisuusluokan epävarmuus ym. tulisi dokumentoida entistä paremmin (= niiden tulisi olla entistä helpommin saatavissa, esim. Punaisen kirjan verkkopalvelussa)
- + Tarkastelussa kiinnitetään huomiota uhanalaisille metsälajeille tärkeisiin elinympäristöihin
- + Annetaan konkreettisia ehdotuksia lehtojen ja paahdealueiden kartoitukselle ja hoidolle talousmetsien luonnonhoidon yhteydessä

[Uhanalaisuuden] arviossa ei pohdita laajempaa elinympäristöjen positiivisen muutoksen vaikutusta. Elinympäristöjen korvautuvuutta ei arvioida maisematasolla. Uuden esiintymän osalta ei pohdita, mitkä tekijät ovat aiheuttaneet sen synnyn.

- Harrastajat etsivät lajeja innokkaasti uusilta paikoilta
- Erilaiset viranomaiskartoitukset (esim. Metsähallituksen lajiprojektit) sekä tutkimushankkeet tuottavat laajoja, systemaattisesti kerättyjä havaintosarjoja uusilta paikoilta
- Eliötyöryhmät kartoittavat lajien esiintymiä
- Jos lajien uusia esiintymiä löytyy uusilta paikoilta, ja tähän ilmeisenä syynä on elinympäristön positiivinen muutos, tämä on otettu/otetaan ilman muuta huomioon seuraavassa arvioinnissa
- Monilla metsälajeilla uhanalaisuusluokkaa on laskettu tai ne on poistettu luettelosta metsäelinympäristöissä tapahtuneiden positiivisten muutosten takia

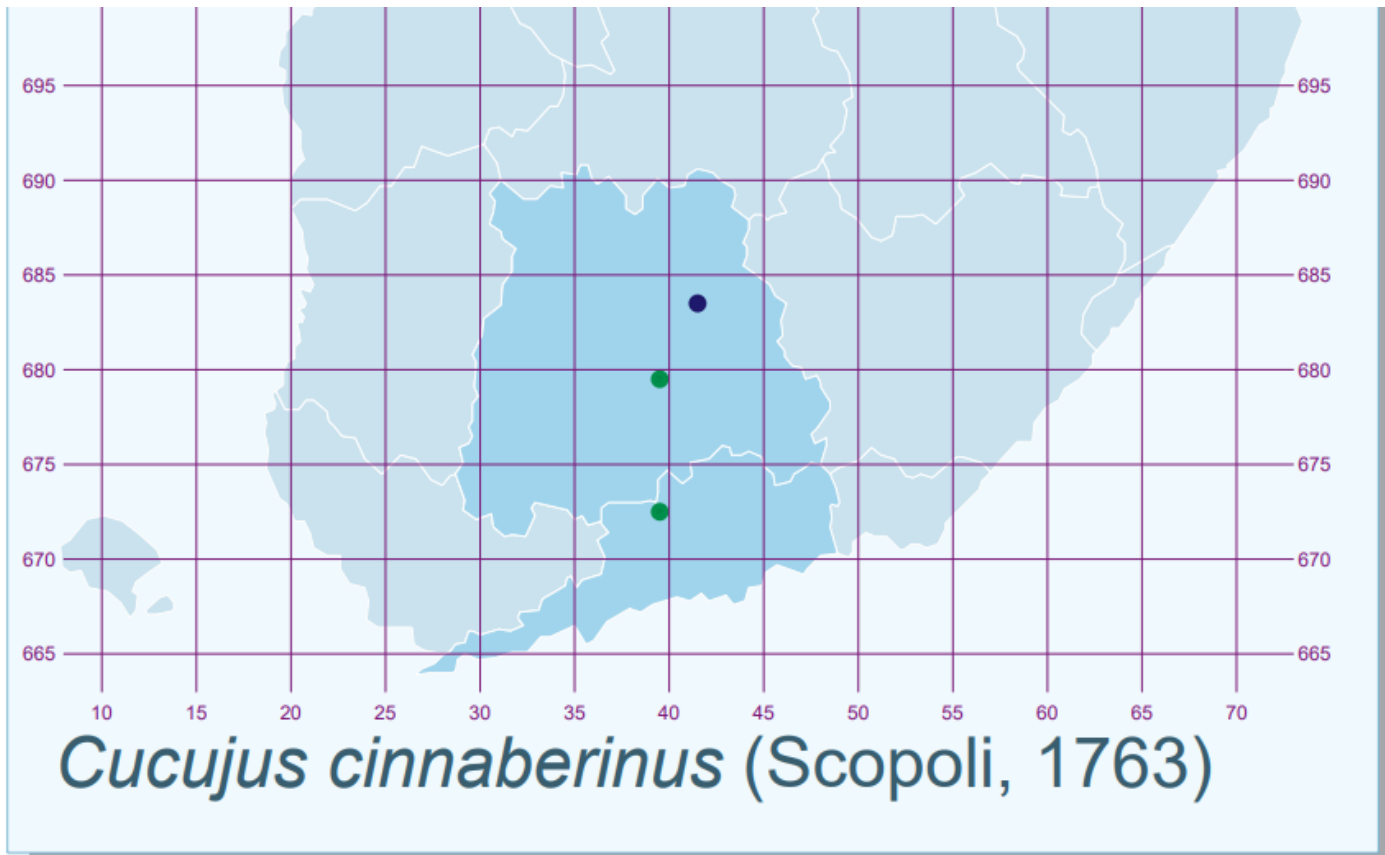
*Uhkatekijä voi olla normaaliin metsän sukkeSSION liittyvä puulajisuhteiden muutos, esim. haavan väheneminen esiintymisalueella sukkeSSION edetessä. Tai lahopusukkeSSION siten, että ... lahopuu muuttuu uhanalaiselle lajille kelvottomaksi .
Elinympäristöjen korvautuvuutta ei arvioida maisematasolla.*

- Normaali metsäsukkeSSION voi olla lajin uhkatekijä tulevaisuudessa (mutta ei uhanalaisuuden syy menneisyudessa) ainoastaan siinä tapauksessa, että lajille sopivat harvat ja pienialaiset elinympäristöt muuttuvat sopimattomaksi ja korvaavia elinympäristöjä ei synny
- Esimerkiksi isojen haapojen ja niistä riippuvaisten lajien häviäminen suojelluista vanhan metsän laikuista
- Uhanalaisuuden perimmäisenä syynä tällöin on 1) lajille sopivien elinympäristöjen supistuminen aiemman metsänkäytön seurauksena hyvin pieniksi sekä 2) se, että normaali luonnonmetsädynamiikka ei pienissä laikuissa toimi

Vanhojen metsien ja kookkaiden puiden sekä lahopuun määrän väheneminen eivät voi olla lajien uhanalaisuuden syitä tai ainakaan uhkatekijöitä. Lehtipuun ja lahopuun määrät ovat VMI-tulosten mukaan kasvaneet viime vuosikymmeninä. Syiden relevanssia ei ole pohdittu vuoden 1985 jälkeen?

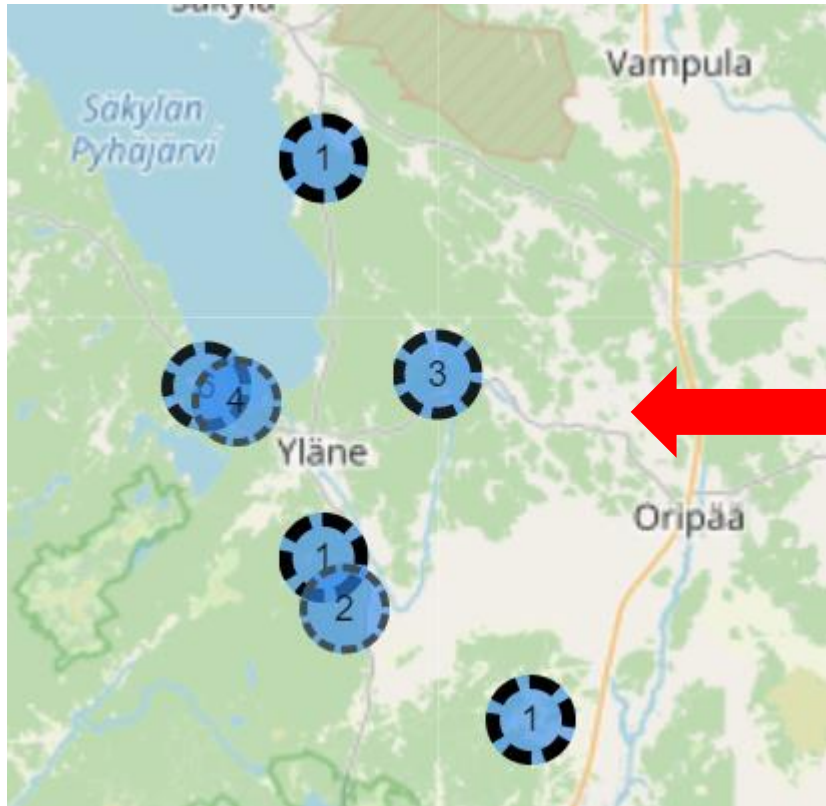
- Vanhojen metsien, kookkaiden puiden sekä lahopuun väheneminen on uhkatekijä näistä rakennepiirteistä riippuvaisille lajeille niillä harvoilla ja yleensä pienialaisilla paikoilla, joissa lajien populaatioita on vielä säilynyt
- Esimerkiksi järeiden, pääasiassa 60–90-vuotiaiden haapojen keskimääräisen määrän lisääntyminen metsämaisemassa ei ole välittömästi lisännyt sopivia elinympäristöjä sellaisille vanhoista haavoista riippuvaisille uhanalaisille lajeille, joiden elinympäristöissä on usein kymmeniä 120–200-vuotiaita eläviä ja kuolleita haapoja hehtaarilla

Punahärön tunnetut uudet esiintymispaikat

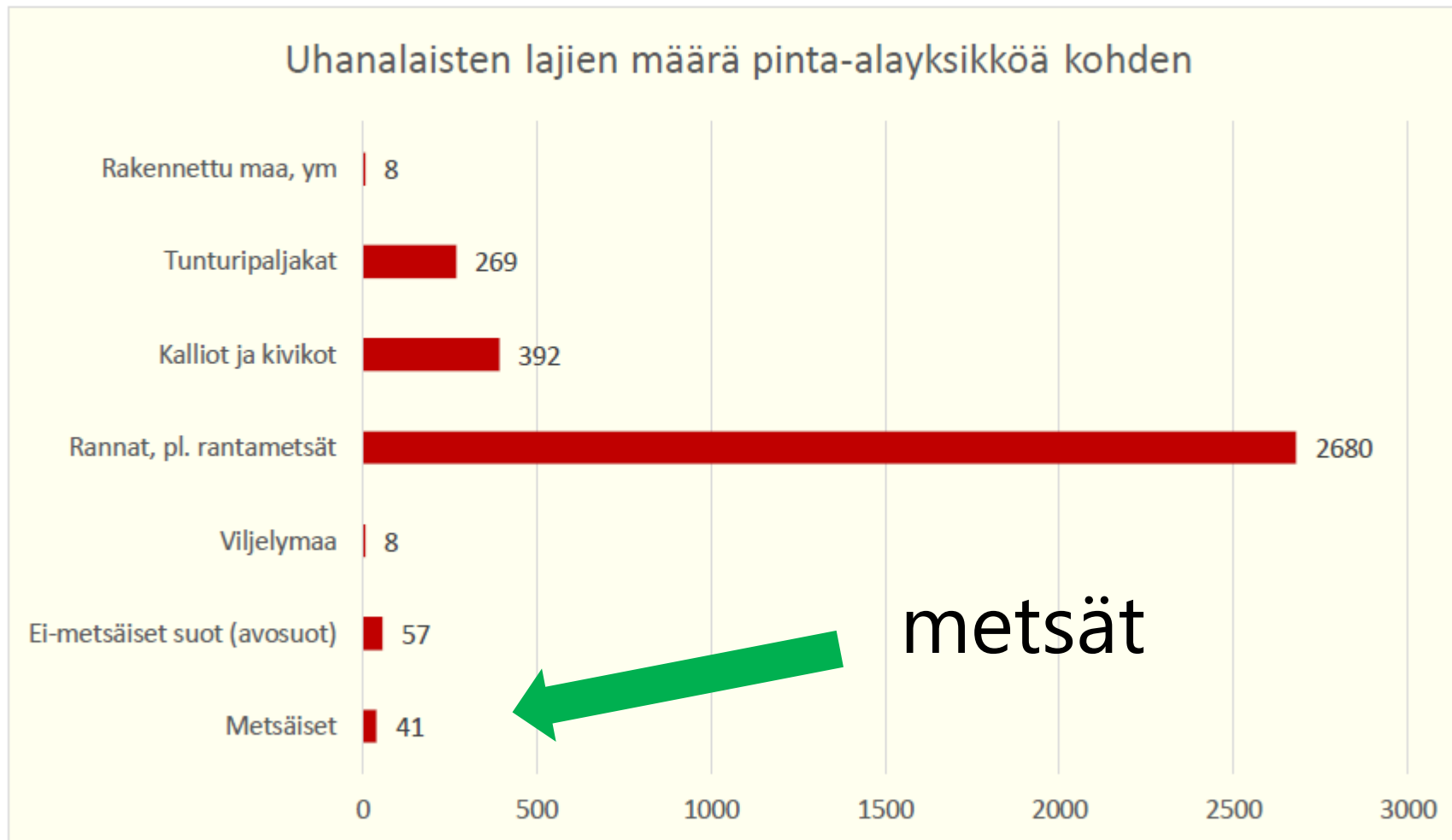
Pekka Malinen, Luomus

Punahärön tunnetut vanhat esiintymispaikat (Laji.fi)

Pekka Malinen, Luomus

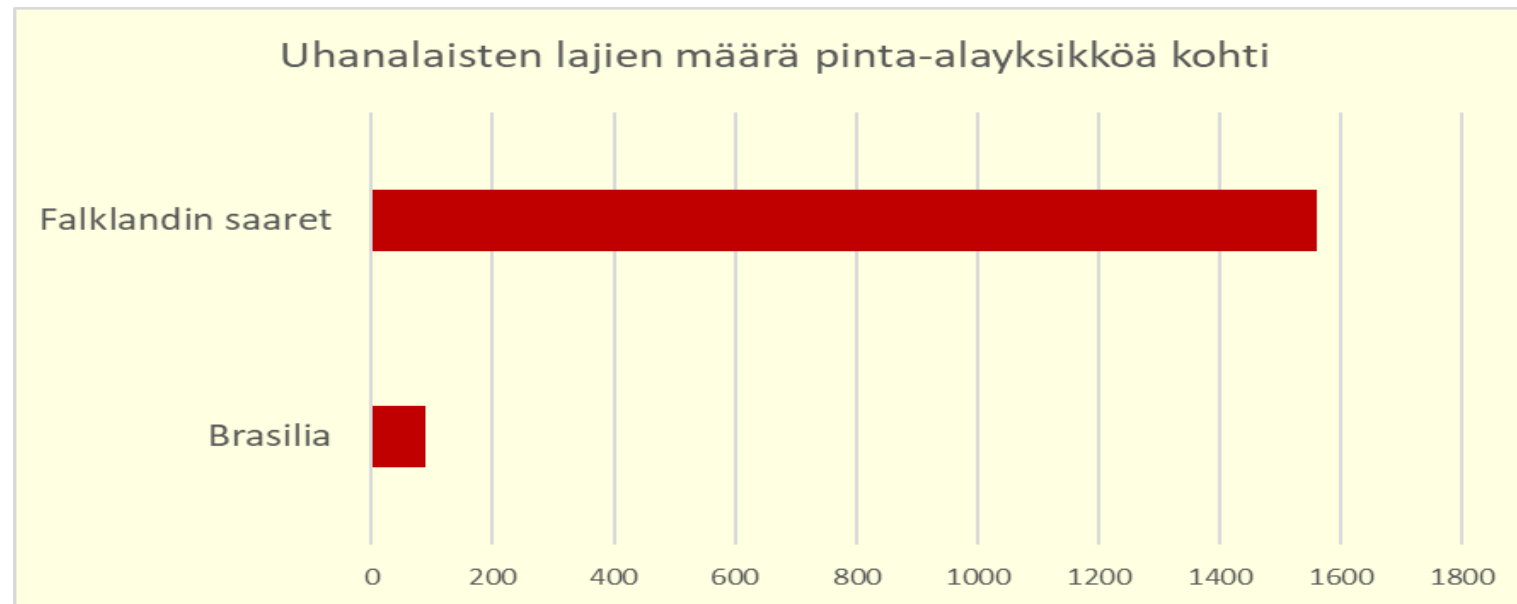
Uhanalaisten lajien määrä ensisijaisen elinympäristön pinta-alayksikköä kohden

Kaava= lajimäärä/elinympäristön pinta-ala * 1 000 000

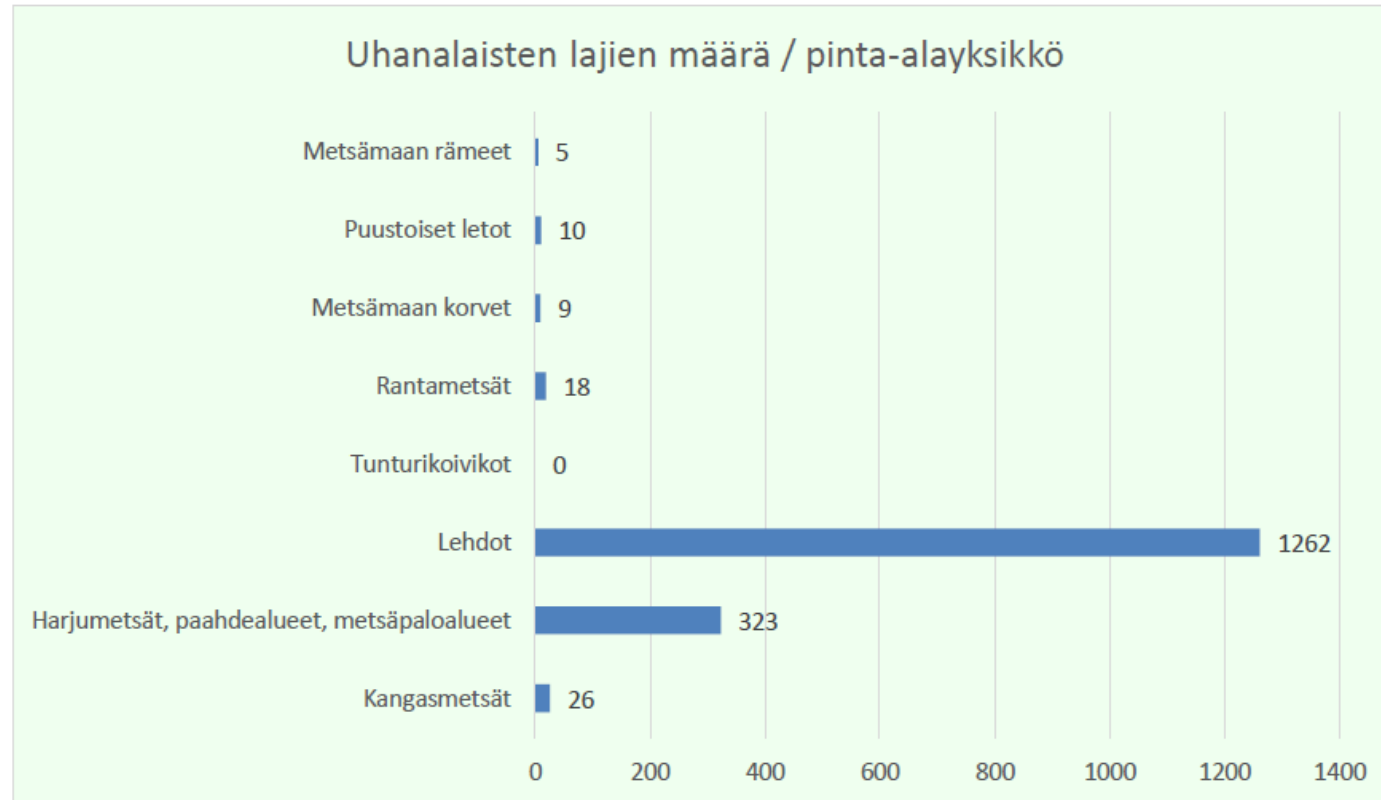
Globaalisti uhanalaisten selkärankaisten määrä, Brasilia ja Falklandin saaret vertailussa (IUCN Summary Statistics)

Alue	Pinta-ala, km²	Uhanalaisia lajeja
Brasilia	8 516 000	752
Falklandin saaret	12 173	19

Kaava= lajimäärä/elinympäristön pinta-ala * 1 000 000

Uhanalaisten lajien määrä ensisijaisen elinympäristön pinta-alayksikköä kohden metsäisissä elinympäristöissä

Kaava = lajimäärä / elinympäristön pinta-ala * 1 000 000

Periaatteessa OK, mutta pitääkö kangasmetsissä olla jakajana koko metsäala (noin 20 milj. ha)?

Vai pitäisikö kangasmetsissä olla jakajana suojelualueiden ulkopuolella olevien, luonnontilaisen kaltaisten metsien pinta-ala, joissa useimmat uhanalaiset metsälajit elävät?

Niiden kokonaispinta-ala on VMI12:n tulosten mukaan noin 380 000 ha, joista noin 40 000 ha on suojelualueiden ulkopuolella (Korhonen ym. 2020)

Näistä kehittämisehdotuksista on helppo olla samaa mieltä

- Rajallisten resurssien puitteissa on lajistollisen monimuotoisuuden turvaamisessa pyrittävä tehokkaaseen kustannus hyötysuhteeseen .
- Priorisointi tulisi tehdä kokonaisvaltaisena arviona osana Kansallista luonnon monimuotoisuusstrategiaa ja toimintaohjelmaa vuoteen 2035.
- Lehtojen ja paahdeympäristöjen hoitoa kannattaa kehittää osana aiempaa tehokkaampaa talousmetsien luonnonhoitoa.

Kiitos!